

TEMESVÁR MÁR CSAK ILYEN

Szeretem a körforgalmat: bárhol és bármikor ki lehet szállni belőle.

Valahogy így képezem el a kintrekedt magyarságot is. Csak valószínű, hogy ebben az esetben mindegyik kijáratnál egy életre szóló élménybe rohanna bele az ember: a büntudat közepébe. A folyamatos keringés ellenben mindent, ami részese, szerkezetként tartja össze, mint a Naprendszer: mindennek megvan a maga helye, a mágnes az identitás, a mágneses tér pedig önmagunk felvállalása. Ám, a sebesség ez esetben váltózó: a környezet viszonyulása és a gondolkodásmód szabja meg; ahány kintragadt magyarajkú, annyi fajta sebesség, azaz milyen intenzitással létezőnk magyarként.

Erdély: ahol sose tudom éppen milyen cipőt húzzak a lábamra, mennyire fog száguldozni a vonat, hol fog kisiklani a villamos, ahol a sebesség határozatlan, nincs kiírva egyik település bejáratának táblájára sem, hogy mekkora átlagsebességgel magyarok a magyarok.

Furcsa, az ötudatom kezdetétől fogva felfogtam, miért nem egyezik az itthon beszélt, és az utcán halott nyelv. Természetes volt már akkor is, hogy nyakig élvezkedve a nyelvszabadságban, magyarul nevettem a boltban, az étteremben, magyarul suttoztam a múzeumban, és magyarul sírtam a járókelők között első nap iskolábemenet közben. Nagyon lehet élvezni, azt, hogy a körülöttem lévők nem értik, hogy mit beszélek, ezért van az, hogy Magyarországon csúfítgatnak, és kell egy kis idő míg alkalmazkodom a számomra „egzotikus” környezethez, mert meg vagyok szokva azzal, hogy háromszoros hangerőn hahotázok, legyen az park, bevásárlóközpont, kávézó, közlekedési eszköz.

Akár mennyire is próbálkozom felidézni – ha nem is emléket, de az érzést –, hogy milyen volt nem érteni a román szót, nem ugrik be semmi, mintha mindigis kétnyelvű lettem volna.

Mára már különlegesnek érzem azt, hogy villámgyorsan tudok ide-oda ugrándozni a román és a magyar között, vagy, hogy folyékonyan tudok nem az anyanyelvemen gondolkodni, és már észre sem veszem. Persze, nem mondom, hogy nem törölném ki teljesen a román érettségét az életemből, vagy azt, hogy nem szóltak rám soha a buszon, az utcán, hogy ne beszéljek magyarul, de sosem szégyelltem, és sosem féltem a nemzetiségem miatt.

Temesvár már csak ilyen: rengeteg nemzet összezárva. Románok, magyarok, szerbek, olaszok, németek és még sokan vagyunk egymás mellett. Ugyanakkor, a bánati mentalitás elfeledtetni velem sokszor azt, hogy nem mindenhol alaphelyzett az elfogadottság.

2019, Várad. Bihar megye, Románia. Sokkal nagyobb a magyarság: több iskola, egyetem; így álltam akkor hozzá a városhoz. Országos magyar olimpiáson voltunk ott, és egy kötetlen program alkalmából összefutni készültem nagybátyámmal, aki anno ott járta ki a főiskolát. Szerette a várost, pont azért mert, ha nem is kézzelfogható a dominancia, de még a levegőnek is kicsit „magyar illata van”. A központ egyik sétálóutcáján nagy iramban szedve a lábam épp egyeztettem a találkozási helyszínt, vagyis inkább próbáltam körülírni, hogy én épp hol vagyok, és emlékszem, egy pillanatra megálltam elmagyarázni, hogy milyen színű az épület, ami éppen mellettem magaslik. „Ne beszélj ilyen hangosan!”, szólt egy hang a hátam mögül, majd mellőlem, aztán már csak elhaladtában pillantott vissza rám két szempár. Automatikusan én is elindultam, és megfeledkeztem arról, hogy valaki ott hallózik a telefon másik végén. A hangok tompulni kezdtek, a kép homályosulni, egyszerűen nem tudtam felfogni, hogy mi is történt: magyarul szólítottak le. Egy pillanatra reménykedni kezdtem, hogy valójában nem is hallottam jól, és csak nem tudom már megkülönböztetni a két nyelvet

egymástól, de be kellett ismernem, hogy igenis, az eszem még a helyén van. A hangsúlyból következtettem ki nagyrészt, hogy végülis magyarul szóltak a szavak, mert nem volt fenyegető, lenéző, frusztrált sem – félelmet éreztem, lecsillapítást. Azután hetekig kattogott az agyam a törtéteken, és elképzelni sem tudtam olyan forgatókönyvet, hogy ez Temesváron is megtörténjen velem. Már egy jóideje nem vettem magamra, ha valaki megszólított a nyelv miatt, amin megszólalok, de az az eset, természetesen ledöbbsent még most is. Akkor ott, a keringés megszűnt létezni.

Ugyanabban az évben, Temesváron, emlékszem, még kellemes estéiben jártunk az ősznek, járványnak nyoma sem volt akkoriban. A születésnapom megünneplésébe dévai és budapesti barátok is besegítettek. Igen, igen, anyaország, nagy izgatottsággal vártam, hogy az illető megismerje az itteni életet is. Azon az estén ukulelével sétáltunk a belváros utcáin „Maradj otthon, nézzél TV-t” üvöltözve, és tökéletesen rendben volt ez így. Írni tudok erről, szóval túléltek. Nagyon meg sem bámultak minket, sőt egy mosoly ereéig még ránk is pillantottak. Nem voltunk „bozgorok”, senki sem ragaszkodott foggal-körömmel Erdélyhez, senki sem átkozott ki minket sehonnan. Nekünk, temesváriaknak ez fel sem tűnt, ám a vendégeinknek igen. A pesti történész álmaiban sem gondolta volna, hogy errefelé ennyire általános a „magyarnak lenni” állapot, ledöbbsent és meghatódott. Érezte, milyen is magyarnak lenni, és egy pillanatra sem tudott megfeleltetni róla. Órákig beszélgettünk erről, teljesen le volt nyugözve, és eszembe jutott, hogy pár hónappal azelőtt, milyen is volt összerándult gyomorral lépdelni Váradon. Annyira bejártam pár hónap alatt a két véglet érzelmeit, hogy akkor kezdtem el tudatosan élni azt, amibe tulajdonképpen beleszülettem.

Visszagondolva, a kontraszt sokkal erősebben kirajzolódik már, és azt hiszem mostanra tudtam csak igazán elhelyezni magamban, és megnevezni, azt a valamit, amit anyaországi barátunkkal éltünk át, és ehhez talán pont az kellett, hogy a „két magyarság” egyesüljön: egy kis időre magunkkal rántottuk a körforgalomba, és lehet sikerült meghaladni a fény sebességét is.

Szóval, Temesvár már csak ilyen.